

"Stajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Kročina velja za Avstrijo: za celo leto 1 kruna, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane na celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se natančno z oziroma na visokost poščište. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. seprodajojo po 6 v.

Gledališčo in upravljivo se nahajata v Ptaju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopis se ne vraca. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za $\frac{1}{2}$ strani K 32, za $\frac{1}{4}$ strani K 16, za $\frac{1}{8}$ strani K 8, za $\frac{1}{16}$ strani K 4, za $\frac{1}{32}$ strani K 2, za $\frac{1}{64}$ strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 30.

V Ptju v nedeljo dne 25. julija 1909.

X. letnik.

„Škandal in sramota“,

ako je opisal naš cesar Franc Jožef I. prvaško politiko. Kmetje! S kom bodo domali, s cesarjem ali s prvaki? S tistimi pač ne moremo držati ki so nam oropali pravico državnega zabora, ki so nas izdali v bedi! Proč s prvaško sramoto!

Okrajni zastop ptujski.

Ko so izvedeli prebivalci ptujskega okraja izidu volitev v okrajni zastop, zavladalo je gospodarsko veselje. Bilo je s tem volitvami zasijeno dosedanje napredno gospodarstvo. In najazgrizenejši nasprotniki so morali priznati, da je to gospodarstvo naravnost vzorno, a je donašalo velikansko korist ljudstvu in gledalec tega naprednemu zastopu z načelnikom g. Ornigom vsa zahvala. Prvaštvo je sicer vedno samobito napadalo in hujskalo. Zlasti tisti prvaki, ki so bili svoj čas sami gospodarji v okrajnem zastopu, ki so delali takrat posameznim osebam ne dobitke na ljudske troške in ki so dokazali skromno več kakor 20 let svojo popolno nezmožnost, zlasti ti pri prvaki so se jezili. In oni so tudi zanesli boj proti naprednemu odboru. Pognalo jim ni. Volitev so končale in — zmaga je bila naša!

Za par let se bode torej zopet nadaljevalo sametno gospodarsko delo, ljudstvu v korist. Da se to delo prične, zbrali so se novo izvoljeni člani okrajnega zastopa preteklo sredo, 21. t. m. v veliki dvorani novega rotovza v Ptaju k ustanovnemu shodu. V naslednjem podamo kratko poročilo tega zborovanja:

Ob 10. uri je otvoril g. nadkomesar baron Neubauer kot zastopnik oblasti zborovanje. Omenil je, da je okrajni glavar zadržan, priti na shod in je došlim članom izročil svoje čestitke in njih izvolitvi. Konstatiral je, da je 30 članov navzočih, da je torej seja sklepna in prosil, da se naj delo izvrši.

Na predlog župana Orniga se je izvolilo za vodstvo shoda najstarejšega člena zastopa, vrlega našega Visenjaka iz Slomov.

Visenjak je pozdravil navzoče in želel, da bodejo i zanaprej vsem prebivalcem koristno delo izvrševali.

Potem je nastopil „profesor“ Zelenik kot vodja prvaško mislečih članov zastopa. Prečital je neko pisarijo, po kateri je hotel preprečiti ustanovitev odbora, češ da volitev zastopnika na Ptaju gori ni bila pravilna. Zelenik je zahvalil, da se da njegov (menda od dr. Jurtela spisani) protest v zapisnik.

G. Maks Straschill je predlagal, da naj se izvoli poseben odbor, ki bode vse stvari pregledal.

Baron Neubauer je dejal, da spadajo v protesti v kompetenco zabora zastopa.

Dr. Fichtenau je stavil predlog, da se izvoli v odbor za pregledanje aktov gg. Turkuš, Arzt, pl. Pongratz in pl. Hellin. Ta predlog se

je sprejel in se je prekinila, da ta odbor akte pregleda.

Po odmoru se je poročalo o izidu volitev v veleposestvu, v kuriji industrije in trgovine ter kmetskih občin. Vse izide se je vzel ednoglasno na znanje in s tem volitev potrdilo. Le pri poročilu o izidu volitev v skupini mest in trgov je Zelenik predlagal, naj se ne potrdi. Ali vkljub temu se je tudi to volitev z veliko večino potrdilo. In zdaj so prvaški člani — 7 jih je bilo — pod vodstvom „profesora“ Zelenika zapustili dvorano. S tem so dokazali, da nočjoče več delovati, da jim je prvaška politika vzela vso zmisel za gospodarsko delo.

Vkljub temu se je izvršila potem volitev načelnika in okrajnega odbora. Za načelnika je bil izvoljen z 28. glasovi g. Jos. Ornig, za njegovega namestnika pa gosp. Guido pl. Pongratz. V odbor so bili ednoglasno izvoljeni: Za veleposestvo g. Maks Straschill (29 glasov); za industrijo in trgovino g. dr. Fichtenau (29 glasov) za mesta in trge g. Jon. Steude (29 glasov) za kmetske občine g. Johan Turkus (29 glasov). Iz plenuma pa sta bila izvoljena g. Jakob Žampa (29 glasov) in g. baron Kübeck (29 glasov).

S tem je bila volitev odbora gotova. Načelnik nam je ostal vrlji naš Ornig, v odboru pa sedijo sami možje, kateri so dokazali, da jim je ljudski prid prvi cilj. Čast novemu odboru!

Po volitvi je vprašal predsednik shoda, je li sprejmejo izvoljeni člani svoja mesta. Vsi so se zahvalili za zaupanje in so sprejeli.

Baron Neubauer je izrazil potem še svoje želje, da bi novo izvoljeni odbor i zanaprej tako koristno deloval, kakor je to doslej storil. Potem se je shod zaključil.

Tako je prvi korak storjen. Napredni okrajni odbor je doslej vedno v prid in za gospodarsko korist prebivalstva nastopal. Izvršil je v kratem času velikansko gospodarsko delo, za katero mu je vse hvaležno. Pri naprednjakih se ne gre za osebni dobiček, marveč edino za to, kar je vsem in povsod koristno. Zdaj bode odbor in sploh ves okrajni zastop pričel iz novega delovati. Nadaljeval bode, kar se je v zadnjih letih pričelo. In prepričani smo, da bode tudi ljudstvo polagoma izprevidlo, da je gospodarsko delo pravstvar.

Naprej torej v tem delu, naprej za ljudstvo, katero trpi in dela, naprej zato, da postane ptujski okraj v svojem gospodarstvu vzoren! In potem naj nasprotniki le psujejo in obrekajojo, naj lažejo in naj se pustijo nahujskati, — napredeka mora zmagati in bode zmagati.

Politični pregled.

Kmetijski svet. V sredo, 30. junija se je ob 10. uri predpoldne vršil v dvorani nižje avstrijskega deželnega zabora ustanovni občni zbor kmetijskega sveta za tretjo, do konca leta 1913. trajajočo poslovno dobo.

Mala loterija odpravljena? Listi poročajo, da namerava vlada malo loterijo odpraviti. Ta loterija je dala državi vsako leto več milijone

kron dohodka. Zato bi jo finančni minister le tedaj odpravil, ako bi se mu dovolilo novo zahlevane davke. Naše prepričanje je, da je ta loterija pravi škandal in da bi bil skrajni čas, da se odpravi. Kajti koliko revnih ljudij znosi zadnje svoje krajcarje v to loterijo. Povsod je že skoraj odpravljen, le pri nas ne.

Vbogi Peterček: Revolverskemu kralju Petru in vsej dinastiji Karagjorgevičev se z vsakim dnevom slabše godi. Človeka skoraj prešini misel, da se bode tej gospodi enkrat tako zgodilo, kakor njenem predhodniku kralju Aleksandru in njegovi ženi Dragi. Zdaj se vidi natanko, da je kralj Peter na eni strani odvisen od tistih zločinskih oficirjev, ki so Aleksandra na zverinski način umorili, da se pa na drugi strani ne more izogniti javni sodbi ljudstva. Pred kratkim so s kraljem nezadovoljni ljudje izdali letake, na katerih je bilo m. dr. brati: „Kralj Peter je srbsko ime v inozemstvu onesnažil in ljudske denarje zapravil; princ Jurij pa je ljudski denar zlorabil“ ... Ja, ja, kakoršna je bila setev, taka bode tudi zetev ...

Roparstvo na Srbskem se vsled škandaloznih razmer vedno bolj razširja. V Pozarevaškem okraju je uredil hajduk Milovanovič celo bando, pred katero prebivalstvo kar od strahu trepeta. Ta Milovanovič umoril je v zadnjem času več oseb, m. dr. tudi dva orožnika. Srbska vlada naj bi raje roparje pokončala, nego sosedne države vznemirjala. Zanimivo je sicer tudi, da je vojna nevarnost z Avstrijo Srbe v velike troške vrgla. Tako se bodejo zaradi vojaških troškov na Srbskem davki za 30—40% zvišali.

Revolucija v Perziji je zmagala. Ustaši so na celi črti prodri. Sah sam je moral najprve v rusko poslanstvo zbezati. Potem pa je odložil svoje vladarstvo. Na javnem prostoru so postavili potem za vladarja Assad el Mülka. Tako, ko se zadeve uredijo, uresničila bode vlada zopet ustavo, katero je prejšnji sah uničil. Boji so bili hudi in v Teheranu se je zlasti v evropskem delu mesta divjalo.

Don Karlos umrl. Umrl je pretendent na špansko kruno don Karlos burbonski. Držal je vedno ojstro na svoji pravici do španskega trona. Njegovi pristaši so znani klerikalni „Karlisti“, ki so že večkrat ustajali poskušali. V letu 1872 do 1876 je prišlo do krvavih bojev s „Karlisti“. Zdaj je ta stranka pač z don Karlosom umrla.

Državni zbor

so prvaški poslanci v svoji zaslepjenosti, združeni z veleizdajalskimi Čehi, razbili. Izročili so ljudstvo brez pravnosti!

Dopisi.

Verzej. Kdor sam sebe povije, prazno glavo oznanjuje! Resničen je ta pregovor, katerega pokažejo naši zaslepjeni tržani. Minilo je komaj 3 meseca, ko so bili kaznovani, in so moralni plačati vsaki 400 kron, ko je nesrečna tožba naredila drugič mnogo plačila. Nesrečni

tržani, kateri se ne dajo dopovedati in delajo po gozdih s svojo živino velikansko škodo! G. župnik je vzel "komisjon" na njihove troške. Komisija je prepovedala pasti po glavnih delih gozda in je spet kazovala vsakega do 120 kron. Dva tržana sta pred komisijo rekla: Kaj je nam to plačilo! Nam pomaga g. župnik. Imamo odražene hčere, jih lahko bogato oženimo. Za nesrečne tožbe in komisjone imate denar. Za svoje otroke, kadar hočejo v zakon stopiti, pa ne. Neki tržan je pred komisijo rekel: „Kam de mene vrat nesa. Pašo moram plačati, komisjon, dačo sem od pol leta dolžen, vsakemu delavcu morem plačati po 40 vinarov, ne morem več gospodariti, vse gre cugrunt.“ Oj revček, oj revček, meni se iz srca usmiliš, ko gledam twojo nadlogo, kadar moraš mošnjo odpreti in plačati vsakemu delavcu po 40 vinarjev. O takrat pa ne premislis, kadar v krčmi po zimi z desetkami tolčeš in steklenice poduri mečeš; delavce preklinjaš, kateri ti nočajo za 40 vinarjev delati... Dne 8. julija ste pokazali Vašo oliko pred komisijo, ko vam je g. župnik sošo namesto križa blagoslovil. Plesali in vriskali so celi dan kakor nekdaj Izraelci, ko so molili zlato tele. Po blagosloviljenju je zapovedal g. župnik, naj zapojejo brezmadzne device krasno pesen, ki se tako glasi: „Oj purgari stante se malo predramte mo pesen zapeli, madžarki na čast, madžarka vesela še nigdar ni pela sedaj pa ko pase pozdigne svoj glas.“ itd. Nesrečni nered, za katerega se strašno poteguje g. župnik! Da bi se on potegoval zato, da bi svoje ovce v krščanski veri podučil... Ko pride župnik v Rozmanovo krčmo in najde svoje zaslepjence, jim reče: To so moje ovce, jim plačuje pijačo, da se opijano. Ko pa pride drugi od nasprotne strani, kateri ne pustijo pasti tuje živine po svojih gozdih, jim reče: odhajaj odstopnik ali puntar. Slišal sem, da je g. župnik rekel neki zakonski ženi, ko je prišla po smrti svojega moža prosi, da bi ji naredil neko pismo, in g. župnik skoči od jeze kviško in se zdere nad njo: „poberi se izpred mene“ in jo je sunil skozi vrata. Oh, mene srce boli, ko vidim v našem trgu toliko nespodobnosti in nisem hodil v vašo „purgarsko“. Opazovalec.

Iz sv. Lenarta nad Laškem. Dragi nam „Štajerc“! Želimo ti tudi iz našega kraja en par novic naznamit. Hvala Bogu imamo tudi tukaj vpeljano tako Bogu všečo „Marijino družbo“, da hodijo tako zvane „device“ ob nedeljah popoldan v cerkev ali pa v krčmo Boga častit. Ali dve, ki sta žalibog bili preveč pobožni, so jih pa izbrisali. Ne vemo, kakšna je pobožnost ostalih „devic“, ali vsekakor smo prepričani: dekleta, ki hočejo poštena in res krščanska biti, ne potrebujejo zato nobenega društva!

Kmetje.

Sv. Urban v slov. goricah. Približuje se zopet čas, najbolj veseli čas, v katerem se kmet veseli svojega plačila od trudopolnega dela na njivah. Dostikrat je zdihoval, ko je prihajal temen oblak iz tistega kraja, ko bi mu ne bi zopet toča pokončala dobička od svojega dela. Vse se veseli in z veselim očesom pogleduje na rumeno žito in pšenico tudi tisti, katerim je kmet deveta briga in kmečki otrok samo najnavadnejša stvar... Zato pa je urbanski kaplan se izrazil, (tisti lepi Malejner Karl) da mu kmet smrdi, in da je kmečki otrok samo za tepenje... Zato pa imej tudi ti, kmet, geslo: Če mu ti smrdiš, naj mu tudi twoja pšenica ne diši, ker ti kakor suženj tako moraš za vsaki grizljev hrhu in vinar za fare in farizeje plačati. Saj si mu lansko leto 9 milijone zopet plače povišal in zbirco še vedno plačaš.

Vsevedež.

* * *

Gladbeck na Nemškem. (Pretep.) V Gladbecku na Westfalskem v Bohmertstrasse so se stepli. Neki Franc Žohar je bil večkrat močno pijan in se je zmiraj pretepal. Sedaj 12. julija popoldan so prišli skupaj in je neki N. Franca Žoharja tako močno po glavi vdaril z čeviljskim kladištvom, da je ta precej dol padel. Nato je Žoharja neki Juri Leskovšek z klavnim nožem izstihal in ta N. je imel neko bodalo in je z tistem Leskovškemu pomagal. Nato je še Žohar postal in je šel en par korakov. Potem prileti Leskovšek in mu da zopet en par štihov v pljuča in v srce, tako da je ta padel in so ga moralni v bolnico prinesti, kjer je čez par minut umrl;

dobil je 12 težkih z nožem prizadetih ran. Tisti N. že sedi, Leskovšek jo je pa popihal, da ne vejo kam, ga išče policija in žendarmerija, sedaj še nimajo sledu o njem. (Opomba: Sravnota je po našem mnenju, da se slovenski delavci v tujini tako daleč spozabijo in se pobijajo. S tem delajo vsem tovarišem sramoto in ni čuda, da jih potem domačini smatrajo za ubijalce in razbojnike. Uredn.)

Prvaška gospoda, na čelu ji slavna trojica Korošec-Grafenauer-Šusteršič, je onemogočila v saka delo za ljudstvo. In kmet bo trpel lakoto, kmet bode stradal, kmet ne bo imel niti grižljaja kruha za svojo deco, same zato, ker prvaški poslanci nadaljujejo v tistih nesrečnih politiki, katero je označil avstrijski cesar Franc Jožef I. za „škandal in sramot“. To je dejstvo! In zato se le čudimo, da naš izmognano ljudstvo tako mirno ostaja, da se ne zmeni za to politično zločinstvo prvaške gospode. Vbogi kmet, kedaj, kedaj se ti bodejo oči odpreti! Kedaj poženeš svoje pijavke naprej?

Proti prvaškim poslancem. Novica, da so prvaški poslanci zaradi ministrskega fraka dr. Sušteršiča našo državno zbornico razbili, napravila je globoki vtis med našim ljudstvom. Ljudje čutijo, da bode letosno leto prav slabo in to v vsakem oziru, tako da čaka kmetova vedno večja beda. In zdaj, ko bi bilo treba, da poslanci vsemi močnimi nato delujejo, da bi kmetu podporo pridobili in vladu prisili, da se za kmeta zanima, zdaj so ti brezvestni poslanci državni zbor razbili in pasijo doma raje lenobo. Seveda, dr. Korošča ali Benkoviča ne zadene nobena suša. On se bode poštano naprej redil, kajti neumnih ljudij je še vedno dosti... Razburjanje med ljudstvom je res velikansko. Od vseh strani dobivamo pisma, v katerih izražajo pošteni naši kmetje svoje ogorčenje nad počenjanjem pravok. Tako nam piše neki starejši kmet iz mariborske okolice: „Bil sem vedno dobrski katolik in nikdar nasprotnik duhovnikov. Ali človeku more ře že potrpljenje počit. Vprašam doktorja Korošča: od koga naj mi revnjeji kmetje živimo? Ali bodejo morda duhovniki letos na zbirko pozabili? Mislim, da ne. Upali smo, da bodejo cesar in vladu pomagali. Ali zdaj je cesar rekel, da je prvaška politika škandal in sramota. Upajmo, da naš cesar ve, da mi slovenski kmetje se ne strinjam s to prvaško politiko. Poslanci leparijo, mi pa tripmo...“ Tako piše kmet, ki ni navajen jamranja in praznih besed. In takih pisem smo celo kopico dobili. Mi razumemo ljudsko razburjanje in nam se to ljudstvo smíti. Ali morda bode beda to ljudstvo podučila, da ne bode več takih klerikalnih mamelekov in podrepnikov ožlindrane kranjske gospode v državni zbor pošiljalo.

Denarja manjka... Iz Ljubljane se poroča: Razni prvaški zavodi nameravajo vpeljati roke za odpoved denarja. Po tem načrtu bi bilo treba za svote do 500 K 1 mesec, do 2000 K 3 meseca in čez 2000 K celo 6 mesecov roka za odpoved. Vložniki po tej uredbi pač ne bodejo mnogo zaupanja do prvaških denarnih zavodov imeli. Kajti vzrok te uredbe je na vsak način pomanjkanje denarja. Prvaško gospodarstvo je tako slabo, da mora priti do polomov, v katerih bodejo seveda največ nedolžni ljudje trpli.

Iz Spodnje-Štajerskega.

Povsod lenoba? Mi smo že opetovanja na glasali, da se postoji pravki sicer v vse mogode javne zastope voliti, da pa potem ničesar ne storijo, temveč povsod le lenobo pasijo. To se je zlasti v zadnjem času video, ko so štajerski prvaški poslanci pomagali, da se državni zbor razbije. Pišek, Roškar, Korošec, Benkovič leparijo zdaj doma, mesto da bi v državni zbornici interesu svojih volilcev zastopali. Isto smo videli pri zadnjem ustanovnem shodu ptujskega okrajnega zastopa. Svoj čas so pravki z vsemi močnimi na to delali, da bi ta zastop zopet v svoje roke dobili. Lagali so, da se je človeku kar gabilo, ako je te laži poslušal. Seveda so propadli. Vendar pa je prišlo nekaj prvaško mislečih članov v okrajni zastop. Človek bi zdaj seveda misil, da bodejo ti člani delali in pokazali, kako se mora delati, ker so preje vedno jezik brusili, da naprednjaki ne delajo pravilno. Ali stvar je drugačna. Delo smrdi pravkom in zato vedno raje — kritikujejo. To ni težko! Gobec obrati zna vsak paglavec, — delati pa ne. In res! Ko je bil okrajni zastop sklican na ustanovni shod, vodil je prvaške člane znani „profesor“ Zelenik, ki ne mara za vinsko kapljico. Mož je bil svoj čas načelnik okrajnega zastopa in to v tistih žalostnih časih, ko se ni ničesar kakor dolgo delalo in ko so si Brenciči s svojim slabim lesom na troške davkoplăčevalcev lepo premoženje napravili. Ta Zelenik je vodil torej prvaško

zagrije nič ne krat s žnosteni da bi izprege terje v zadnjem, „kapo način marve Zeleni Zeleni gladko posest Horvat in zat da bo zastop tudi v lenih teri he vata z kajti delo P tudi ,profe videli, tov za možje le po mezin s tem pa tuc vsled stva. Briga, Zele Gajov Bre sedem raj sp Schwa Kar s popoli so pri shod. Profekakor je, da neumne ne ču gih. lozno riču o Zupan res ne ve seveda odbor šnega Brenč odbor Ta je Res je njegov zadnj dature Ali po gočili skusil da se volilice sme i nar, pančič za p zdaj v kaj se da ne tične čas že življ kar sl del a ročali pridej društ osebn imeli fantic